

Petycja NRA ws zasad przeszukiwania pomieszczeń należących do adwokata i zawieszenia w wykonywaniu zawodu

Naczelna Rada Adwokacka wystąpi z petycją do Senatu w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany Kodeksu postępowania karnego w zakresie sposobu przeprowadzenia przeszukania pomieszczeń zajmowanych przez adwokata oraz w zakresie zasad stosowania środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia adwokata w wykonywaniu zawodu, m.in. przenosząc kompetencję do stosowania tego środka z prokuratora na sąd powszechny. Uchwałę w tej sprawie podjęto podczas posiedzenia plenarnego NRA 16 stycznia br.

Autorem petycji oraz załączonego do niej projektu ustawy jest adwokat Przemysław Rosati, członek NRA.

Przedmiotem petycji jest zmiana zasad przeprowadzania przeszukania pomieszczenia lub miejsca zamkniętego, należącego do adwokata albo będącego w jego posiadaniu, a także zmiana zasad zastosowania środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w wykonywaniu zawodu adwokata, w tym ewentualnego przedłużenia tego środka. Petycja zmierza do wprowadzenia rozwiązań ustawowych, które mają na celu podwyższenie, w ramach postępowania karnego, standardów ochrony wykonywania zawodu zaufania publicznego jakimi jest zawód adwokata, w przypadku przeszukania pomieszczenia lub miejsca zamkniętego, należącego do adwokata albo będącego w jego posiadaniu, a także w przypadku konieczności zastosowania wobec adwokata w postępowaniu przygotowawczym, środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w wykonywaniu zawodu (środek wskazany w art. 276 k.p.k.). Celem postulowanej zmiany ustawy jest wyeksponowanie i wzmocnienie niezależności zawodu adwokata, w tym przede wszystkim eliminowanie wpływu urzędu prokuratorskiego na możliwość ingerencji w wykonywanie wskazanego zawodu zaufania publicznego.

W aktualnym stanie prawnym brak jest na poziomie ustawy regulacji nakładającej na organ przeprowadzający lub zlecający przeprowadzenie przeszukania pomieszczenia lub miejsca zamkniętego, należącego do adwokata albo będącego w jego posiadaniu, obowiązku zawiadomienia dziekana właściwej okręgowej rady adwokackiej i dopuszczenia dziekana lub osobę przez niego wskazaną do udziału w tej czynności. Ustawodawca przewidział szczególne rozwiązania przy rozpoczęciu przeszukania pomieszczenia lub miejsca zamkniętego, należącego do instytucji państwowej lub samorządowej. Wówczas należy o zamierzonym przeszukaniu zawiadomić kierownika tej instytucji lub jego zastępcę albo organ nadrzędny i dopuścić ich do udziału w czynności (art. 222 § 1 k.p.k.). Ponadto przeszukiwanie pomieszczenia zajętego przez wojsko może nastąpić jedynie w obecności dowódcy lub osoby przez niego wyznaczonej (art. 222 § 2 k.p.k.). Nie ma uzasadnienia, aby analogicznego rozwiązania nie wprowadzić w przypadku przeszukania pomieszczeń należących lub zajmowanych przez adwokata, albowiem służyłoby to ochronie tajemnicy adwokackiej i obrończej.

W petycji i w załączonym do petycji projekcie ustawy NRA postuluje, aby w art. 222 po § 2 dodać § 3 w brzmieniu: „Przed rozpoczęciem przeszukania pomieszczenia lub miejsca zamkniętego, należącego do adwokata albo będącego w jego posiadaniu, należy o zamierzonym przeszukaniu zawiadomić dziekana właściwej okręgowej rady adwokackiej i dopuścić go lub osobę przez niego wskazaną do udziału w tej czynności.”. Proponowane rozwiązanie przyczyni się do należytego zabezpieczenia tajemnicy adwokackiej i obrończej, przede wszystkim w kancelarii adwokackiej, jak też w każdym innym miejscu lub pomieszczeniu, którego przeszukiwanie mogłoby wiązać się z co najmniej potencjalnym zagrożeniem naruszenia tych tajemnic.

W odniesieniu do zmiany w zakresie sposobu zawieszania w wykonywaniu zawodu adwokata w postępowaniu karnym, NRA przedstawiła propozycję dodania po art. 276a k.p.k. art. 276b k.p.k. W

projektowanym § 1 dodawanej jednostki redakcyjnej proponuje się, aby zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w wykonywaniu zawodu w stosunku do oskarżonego będącego adwokatem, mogło nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu. Środka zapobiegawczego, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym nie stosowałoby się, jeżeli czyn będący przedmiotem zarzutu nie ma związku z wykonywaniem zawodu adwokata. Przeniesienie na sąd uprawnienia do zastosowania tego środka zapobiegawczego wobec adwokata powoduje, że organem procesowym stosującym ten środek jest niezależny sąd, w skład którego wchodzi niezawisły sędzia – niezaangażowany w realizację funkcji ścigania i oskarżania. W projektowanym § 2 przewiduje się, że w postanowieniu o zastosowaniu środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1, należy określić czas jego trwania, a ponadto oznaczyć termin, do którego ma trwać. Obowiązek każdorazowego oznaczenia terminu stosowania tego środka trwa do uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie. Zgodnie z § 3 w postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując środek zapobiegawczy, o którym mowa w § 1, oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. W tym zakresie objęty petycją projekt zmiany ustawy zmierza do uczynienia z tego środka zapobiegawczego środka o charakterze co do zasady czasowym, wprowadzając jednocześnie możliwość jego przedłużenia, łącząc to z obowiązkiem cyklicznej kontroli zasadności dalszego stosowania tego środka, biorąc pod uwagę doniosłe konsekwencje jego zastosowania, nie tylko dla adwokata, ale także dla innych osób, na których sytuację prawną zastosowanie tego środka może oddziaływać. W projektowanym § 4 przewiduje się konieczne elementy wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1. Wniosek powinien w swej treści zawierać wymienienie dowodów wskazujących na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo, przedstawiać dowody stwierdzające okoliczności przemawiające za istnieniem zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania oraz określonej podstawy stosowania tego środka zapobiegawczego i konieczności jego stosowania. W projektowanym § 5 przewiduje się właściwość funkcjonalną i miejscową sądu wskazując, że środek zapobiegawczy, o którym mowa w § 1, stosuje w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. Po wniesieniu aktu oskarżenia środek zapobiegawczy wymieniony w zdaniu pierwszym stosowałby sąd, przed którym sprawa się toczy. W projektowanym § 6 art. 276b k.p.k. wskazuje się, że wniosek prokuratora o zastosowanie środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1, sąd rozpatruje nie później niż przed upływem 24 godzin od przekazania sądowi tego wniosku, a zgodnie z projektowanym § 7 prokurator, oskarżony i jego obrońca mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu dotyczącym rozpoznania wniosku, o którym mowa w § 3 oraz w posiedzeniu sądu dotyczącym rozpoznania zażalenia na zastosowanie środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1. Zgodnie z projektowanym § 8 zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1, sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami. Tak przyspieszone postępowanie (projektowany § 6 i § 8) ma służyć nie tylko wyjaśnieniu sytuacji procesowej oskarżonego adwokata, lecz przede wszystkim zabezpieczeniu interesów jego klientów i prowadzonych przez adwokata spraw, pozwalając na jasne określenie pozycji prawnej adwokata i nieprzeciąganie stanu niepewności co do ewentualnej konieczności sięgania po dalsze środki przewidziane przepisami ustawy Prawo o adwokaturze (art. 37a Prawo o adwokaturze). W projektowanym § 9 przewidziano, że odpis postanowienia o zastosowaniu lub przedłużeniu stosowania środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1, sąd przesyła właściwej okręgowej radzie adwokackiej lub radzie okręgowej izby radców prawnych celem wykonania. W projektowanym § 10 postuluje się wprowadzenie rozwiązania polegającego na tym, że przedłużenie stosowania środka zapobiegawczego, o którym mowa w § 1, w postępowaniu przygotowawczym może dokonać, na wniosek prokuratora, sąd właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba ze względu na szczególne okoliczności sprawy. W ramach przepisów przejściowych przewidziana jest możliwość sądowej kontroli prawomocnych postanowień wydanych przez prokuratora w oparciu o obecnie obowiązujący art. 276 k.p.k., przy zastosowaniu kryteriów wskazanych przez projektowany art. 276b.

Podniesienie standardu ochrony tych tajemnic jest w interesie publicznym, w tym w interesie wymiaru sprawiedliwości. Wprowadzenie rozwiązań podnoszących standard tej ochrony wzmocni zaufanie obywateli do państwa, będzie prowadziło do budowania poczucia bezpieczeństwa oraz

wiarygodność i legitymacji wymiaru sprawiedliwości.

Potrzeba zmiany sposobu ukształtowania zasad stosowania środka zapobiegawczego wskazanego w art. 276 k.p.k. w odniesieniu do adwokata, w tym przeniesienie kompetencji do jego stosowania w postępowaniu przygotowawczym z urzędu prokuratorskiego na sąd oraz wprowadzenie jako zasady temporalnego stosowania tego środka i cyklicznej kontroli przez sąd zasadności dalszego stosowania, uzasadniona jest koniecznością zagwarantowania przez ustawodawcę wyższego standardu ochrony zawodu zaufania publicznego jakim jest zawód adwokata. Dotyczy to przede wszystkim bezwzględne zapewnienia przez ustawodawcę niezależności zawodu adwokata, co jest determinowane interesem publicznym. Aktualnie obowiązujący model zawieszania w wykonywaniu zawodu adwokata godzi w wolność i niezależność wykonywania zawodu adwokata.

Naczelna Rada Adwokacka upoważniła adw. Przemysława Rosati do reprezentowania Naczelnej Rady Adwokackiej w pracach nad petycją przed Senatem Rzeczypospolitej Polskiej, w tym do złożenia petycji.